

Hannele Mikaela Taivassalo

INSANATORIUM

Suomentanut Raija Rintamäki

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.
Text and data mining prohibited.

Ruotsinkielinen alkuteos: *InSanatorium*
Förlaget, 2026

© Hannele Mikaela Taivassalo 2026

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2026

ISBN 978-951-1-52935-4

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2025

InSanatorium. Hotelli unen ja todellisuuden rajalla.

Hotelli:

Ulkoapäin se näyttää hylätyltä. Kapea julkisivu, hontelo rakennus koristeenaan kiviportaikko jonka taotut rautakaiteet johtavat ylös raskaalle ovelle. Suuria kuoppasilmäisiä ikkunoita joka kerroksessa. Ja ylimpänä – jos oikein kallistaa päätä taaksepäin ja tähyää niin kauas – vihreää kattoa eri tasoissa, ja kattoterassi muurattuine pylväskaiteineen, jos osaa katsoa. Maali lohkeilee ja ulko-ovi on suljettu.

Mutta toisinaan huoneissa syttyy valoja ja verhoja vedetään sivuun, sälekaihtimia avautuu kuin siristeleviä silmiä katua kohti, ja ensimmäisessä kerroksessa voi pilkkahtaa isokokoinen mies: kasvot sileät kuin vauvalla, keho niin suuri että käsivarret roikkuvat levällään, valmiina ottamaan vastaan maailman, jos se vain tahtoisi tulla.

Maailma:

Maailmassa oli Ali. Siellä maailmassa, tämän unen ja todellisuuden rajalla kohoavan hotellin ulkopuolella, tyttö tosiaan kerran oli.

Sellainen menee joskus rikki.

Mutta siellä hän silloin oli, ainakin yritti olla, kunnes se ei enää onnistunut.

Ja sitten oli öinen metsä, pimeys, harhailu, ja sieltä ensin aivan toiseen taloon kuin sanatorio, ja sisälle häikäisevästi valaistuun huoneeseen.

Huone oli yksi monista samankaltaisista tiloista harmaassa ja suoraviivaisessa rakennuksessa jossa oli monta kerrosta. Kerros toisensa jälkeen. Siinä ei ollut mitään lieventävää, ei anteeksipyytelyä. Vain symmetrisiä ikkunoita säännöllisissä riveissä vierekkäin ja päällekkäin.

Huoneet olivat valkoisia, kuten hänkin sisimmässään. Niissä ei ollut verhoja eikä suojaa, vastapäisistä taloista näki suoraan sisään. Se oli kuin ihmisakvaario, suojaton. Valkopukuisten saattoi nähdä liikkuvan huoneissa puhumattomina, heidän näki kokoontuvan pöytien ympärille,

käyvän istumaan vastatusten kasvot vakavina. Tarkkoja katseita vaihdettiin kiiltävien silmälasien takaa. He vaihtoivat valkoisia papereita keskenään, sytyttivät yhä useampia ja tehokkaampia lamppuja nähdäkseen paremmin, ja huoneista tuli aina vain valoisampia, fluoresoivia.

Ulkona taivaalla ei ollut pehmeitä pilviä eikä uhmakaina lentäviä lintuja.

Hiljaisuudessa paperin rahina oli korviahuumaava.

Valo oli niin kirkas, ettei kaikkia kasvoja tahtonut erottaa toisistaan.

Kaikkea ei tahdo muistaa, mutta on vaikea unohtaa valkoista, vihlovaa valoa.

On vaikea muistaa muuta kuin metsä, valkoiset huoneet suoraviivaisessa rakennuksessa, ja kaiken sen jälkeen: tämä omituinen, hontelo hotelli joka tuntui olevan jollakin umpikujalla kaukana kaikesta.

Mutta ennen hotellia: Siinä kovassa valossa. Ne ilmeettömät kasvot. Ja hohtavan valkoiset paperit. Joita siirreltiin niin ison pöydän yli, että kaikki tuntuivat olevan kaukana hänestä.

Yhteen näistä papereista kirjoitettiin siis kerran hänen nimensä: Ali.

Ali, ulkoa:

Hiukset ovat tummat kuin öinen metsä, harjaamattomat.
Katse on vielä tummempi.
Kuten ne syvät varjot joihin katsot
kun katsot kauas öiseen metsään, koetat nähdä
mitä kätkeytyy puiden taakse.
Syvyys on ääretön, sinne eksyy.
Vaatteet roikkuvat hänen yllään.
Yöpaita, neulepusero.
Aivan kuin ne eivät olisi hänen.
Ilta hämärtyy, mitä hän tekee ulkona?
Noissa pukeissa?
Ylös ja alas katuja.
Pois kaupungista.
Minne hän oikein on matkalla?

Ali, sisältä:

On liian raskasta olla Ali, on liian raskasta harjata auki tukan tuulenpesiä, on liian raskasta pukeutua – yöpaita, neulepusero, myssy, maiharit – sydäntä särkee kun käsi-varret ojentuvat, hänen silmiään särkee, aivan kuin ihoakin särkisi kauttaaltaan se että toisten silmät katsovat häntä, syöpyvät sisään. Hän tahtoo ulos kehostaan, hän tahtoo ulos. Se tahtoo jotain muuta. *Miten minä voisin kuolla, hän ajattelee, miten voisin kuolla? Ehkä jos vain lähden ulos, paljain jaloin, asfaltin yli metsään päin, ehkä satutan jalkapohjani lasiin, ja kävelen vielä vähän, vesakko ja oksat raapivat käsivarsiani. Kuljen yhä pitemmälle pimentoon. Kylmyys syleilee minua, kosteus tunkeutuu sisään, kuume ja horkka valtaavat kehon, mutta minä vain kävelen kunnes se on liian väsynyt jaksaaakseen pelastaa minut kaikelta mikä tihkuu sisään, tarunnoilta ja saastalta.*

Kuin unessa:

Aika väistyy syrjään, on voinut kulua päiväkausia, mutta kaikki on kovin sumeaa. Metsä. Valkoiset huoneet. Joku johdattaa häntä eteenpäin, käsi hänen olallaan, mutta kaikki on sumeaa ja hankalaa. Hänen edessään yllättäen katulamppujen valaisemana yössä: tuo talo. Hotelli. Kapea julkisivu, lohkeileva maali, suuret ikkunat jotka kaikki katsovat häntä, ja hänen edessään rappuset ylös ovelle.

InSanatorium:

Tervetuloa sanatorioomme, sanoo leveä, hunajakiharainen nainen ja hymyilee kauniisti. Huoneessa kuin kimalletta. Nainen näyttää siltä kuin kasvaisi sammalta, mutta hän näyttää myös sokerista leivotulta. On kuin hänkin olisi menettänyt jotain mikä ei voi koskaan palata.

Ali ei sanonut mitään, juuri silloin hänellä ei ollut sanoja: tämä tapahtui hänen vaitiolonsa aikana, hän ei tiennyt miten kauan sitä oli kestänyt, hän ei tiennyt edes osaisiko enää puhua, hän ei ollut kokeillut. Leveä nainen otti pari hänen laukkuaan, sanoi *tule mukaan*, ja nousi vielä leveämpiä rappusia. Käytävät olivat täällä pimeitä, tuoksui pölyltä ja märältä koiralta, vaikka koiria siellä ei asunut.

Miten Ali oli päätynyt hotelliin unen ja todellisuuden rajalla, oli vaikea sanoa. Hän muisti sen pitkänä matkana, nyt häntä vähän hirvittää ettei kunnolla muista mitä oli ennen, se on kuin outo varjomaailma joka kaiken aikaa muuttuu hänen muistissaan, kuvat sulautuvat toisiinsa. Joskus värit ovat liiankin räikeitä, joskus kaikki on harmaata. Ehkä jokin

oli vain särkynyt hänen päässään, ehkä oli perhe joka oli hänen tai jonkun toisen, mutta hän oli särkenyt senkin ja juossut pakoon niitä kuvia. Tätä palapeliä ei pystynyt koomaan. Hän muisti valkotakkisia setiä ja tätejä jotka istuivat aivan liian valoisassa huoneessa aivan liian myöhään illalla, ja he kyselivät häneltä eikä hän osannut vastata. He kysyivät missä hänen huoltajansa olivat, eikä hän tiennyt. He kysyivät mikä hänen osoitteensa oli, mutta hän ei muistanut. He kysyivät hänen nimeään ja hän sanoi: *Ali*. *Ali*, hän sanoi. *No. Onko se sinun etunimesi vai sukunimesi vai molemmat*, he kysyivät, ja hän vastasi ettei hänellä ollut mitään muuta nimeä. He loivat häneen huolestuneita katseita silmälasinkehysten ja sameiden lasien takaa. Kaikki oli hyvin omituista. Ulkona kadulla kierteli kissoja levottomina.

Hotelli. Täällä on joku joka yskii verta, täällä on nainen joka oksentaa käteensä, täällä on hoitolahutsu ja isokokoinen mies joka ei pääse kunnolla liikkumaan, joka kulkee keppien kanssa tai istuu pyörätuolissa ja joutuu nukkumaan alakerroksen ainoassa makuuhuoneessa, koska ei pysty nousemaan ylös rappusia.

Tänne saapuu yllättäen Ali.

Hän kohtaa heidät kaikki, kaikki tahtovat hänelle hyvää, he tervehtivät portaikossa ja hiljaisilla käytävillä, mutta hän ei halua, kaikki sumenee sekavaksi ja hän unohtaa heidät

saman tien, hänellä on avain vanhaan kotiinsa ketjussa kaulassaan, mutta hänellä ei ole avainta elämään.

Hän saa huoneen jossa on kaksi sänkyä. Toinen sänky on tyhjä, toisella hän istuu. Sänkyjen yläpuoliset hyllyt ja seinänvierustan kaapit ovat nekin tyhjiä. Hän laskee laukunsa sängyn eteen, jättää ne siihen, sitten hän avaa kengännauhat, menee pitkäkseen sänkyyn, sängylle, täyssissä pukeissa, ei peiton alle, nukahtaa.

Ensimmäinen ilta:

*Miten minä voisin kuolla, hän ajatteli, miten voisin kuolla? Sit-*ten hän jatkoi laskeutumista alas rappusia, ne olivat liukkaat, jyrkät. Katse kuin se olisi jo kadonnut jonnekin, etäinen, aivan liian avoin tyhjyydelle.

Hän on sisältä kovin kalvakka, mutisevat varikset katonharjalla. Muuten ne eivät välitä, nämä synkeät hyväkkäät joita istuu rivissä sekä kattoterassin paksulla kaiteella että kiiltelevien kaari-ikkunoiden alla. Välillä ne lehahtavat lentoon, vaihtavat paikkaa kuumeisesti, tuijottavat hohtavista ikkunoista tämän unohdetun hotellin asukkaita. Ne kiusaavat pikkulintuja ja mekastavat vain häiritäkseen, mutta hänestä, hänestä, kalvakasta Alista, avaimesta joka kiiltelee hänen solisluitaan vasten, hänestä ne ovat huolissaan, seuraavat pään sivulla olevalla silmällä, kääntelevät nokkaa, laskevat hänen päiviään.

Toso:

Tuolla ulkona kadulla hän nyt siis kävelee, kävelee jälleen, mukulakiveys on epätasainen, hänen jalkansakaan eivät kulje tasaisesti maailmassa, kulku on huojattelua horjuvin jaloin pyöreillä kivillä. *Miten minä voisin kuolla?* Kapea kuja kääntyy vasemmalle, yhtyy katuun joka ei ole suora vaan kaartelee sinne tänne aivan kuin tahtoisi harhauttaa jotakuta. Ali ei ennätä pitkälle, se on merkillistä, kun on yksin maailmassa on merkillistä että tullaan pysäyttämään ennen kuin on edes päässyt katoamisen alkuun. Myöhemmin Ali oppii että InSanatorium on paikka jossa ovet tuntuvat kertovan jos ne avataan, InSanatoriumissa joku tuntuu aina tietävän. Se on yhtä aikaa pelottavaa ja turvallista. Mutta täällä, nyt, kujalla, pimennosta ojentaa käsivartensa Toso ja laskee kätensä varovasti hänen olalleen. *Ali, minne sinä olet matkalla?* Toso kysyy, vaikka Ali ei ole koskaan nähnyt häntä eikä tiedä miehen nimeä, ja silti tämä tietää hänen nimensä. *Minä olen Toso*, mies sanoo, kun Ali kääntyy ja pysähtyy tuijottamaan. *Hei, Ali. Minä olen Toso.* Mies ei ole suuri, eikä hänessä ole mitään terävää. Kaikki on pyöreää